

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 398/2010-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. septembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. P., N., zastúpenej advokátom JUDr. J. W., N., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. P. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2010 doručená sťažnosť M. P., N. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 6. februára 2003 začalo na Okresnom súde Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) na návrh sťažovateľky konanie vedené pod sp. zn. 16 C 28/03 o neplatnosť dohody o vypořádání dedičstva. Sťažovateľka v žalobnom návrhu okrem iného uviedla, že naliehavý právny záujem pre účely § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vidí v tom, že v prípade vyslovenia neplatnosti dohody o vypořádání dedičstva si môže dodatočne uplatniť právo na jej dedičský podiel známym spôsobom. Po dvoch pojednávaniach konaných 17. januára 2005 a 6. júna 2005, na ktorých sa vykonalo dokazovanie vo veci, okresný súd rozsudkom sp. zn. 16 C 28/03 z 13. júna 2005 žalobu zamietol z vecných dôvodov a z dôvodu, že sťažovateľka nepreukázala dostatočným spôsobom naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dohody. Proti predmetnému rozsudku podala sťažovateľka 1. augusta 2005 odvolanie. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 8 Co 286/2005-228 zo 7. júla 2006 rozsudok okresného súdu potvrdil. Dňa 23. októbra 2006 podala sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu dovolanie najvyššiemu súdu, ktorý uznesením sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010 dovolanie odmietol.

Podľa sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010, ktorým odmietol dovolanie proti rozsudku krajského súdu, bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy z dôvodu meritórneho neprerokovania rozsudku odvolacieho súdu.

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 4. 2010, sp. zn. 16 C 28/2003 (2 Cdo 249/2009), bolo porušené právo sťažovateľa na spravodlivú súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 4. 2010 sp. zn. 16 C 28/2003 (2 Cdo 249/2009) zrušuje.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500 €.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010.

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie označeného základného práva napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým odmietol jej dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 8 Co 286/2005-228 zo 7. júla 2006, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu sp. zn. 16 C 28/2003 z 13. júna 2005, je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezočoch, nie je opravnou inšinciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať

rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto sudy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 249/2009 z 29. apríla 2010 okrem iného vyplýva:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré v zmysle § 236 a nasl. O. s. p. možno napadnúť dovolaním.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. a proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné ešte aj v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 O. s. p.

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý potvrdil jediný rozsudok súdu prvého stupňa, pričom nevyslovil prípustnosť dovolania a nešlo ani o prípad, že by sa odvolací súd v tejto veci odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu. Keďže dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených v § 238 ods. 1, 2 a 3 O. s. p., je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa citovaného zákonného ustanovenia nepripúšťa.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu rozsudku, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nieje prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka,

prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O. s. p. pritom nie je založená už tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou vadou uvedenou v § 237 O. s. p., ale nastáva až vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vadou uvedenou v citovanom zákonnom ustanovení skutočne trpí.

So zreteľom na žalobkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľky, že v prejednávanej veci jej postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Žalobkyňa v podanom dovolaní v skutočnosti však nenamietala relevantné procesné vady (tzv. zmätočnosti) v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p. Jej námietky, že odvolací súd vidí nedostatok naliehavého právneho záujmu v tom, že žalobkyňa nevyužila opravné prostriedky, tvrdenie odvolacieho súdu o zjavnej účelovosti dodatočného tvrdenia žalobkyne o jej konaní pod nátlakom, že v prípade vyhovenia žalobe by sa právne postavenie žalobkyne nezmenilo, možno považovať len za tzv. inú vadu konania v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., alebo nesprávne právne posúdenie v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p., ku ktorým však dovolací súd môže prihliadnuť len za podmienky prípustnosti dovolania; nejde ale o postup, ktorým by bola žalobkyňi odňatá možnosť konať pred súdom.

Neobstojí ani námietka žalobkyne, že ak súd dospel k záveru, že nieje na žalobe daný naliehavý právny záujem, potom vlastne vyslovil nedostatok svojej právomoci na prejednaní a rozhodnutí právnej veci. a potom z toho vyplývajú závery, že nemohol rozhodnúť rozsudkom, ale mal zastaviť konanie. Z námietky žalobkyne je zrejmé, že nespochybňuje právomoc všeobecných súdov na rozhodovanie o predmetnej veci, avšak prekrúca konštrukciu zákona vtom zmysle, že ak súd dospeje k záveru, že na žalobe nie je daný

naliehavý právny záujem, potom vysloví nedostatok svojej právomoci. Takéto závery nemajú oporu v Občianskom súdnom poriadku, v žiadnom prípade nejde o zmätočnosť v zmysle § 237 O. s. p. tak, ako sa mylne domnieva žalobkyňa.

Tvrdenia žalobkyne, že o nedostatku naliehavého právneho záujmu sa dozvedela až ex post na základe napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, a že ide o tzv. prekvapivé rozhodnutie, neobstojí, keď z odôvodnenia rozhodnutia prvostupňového súdu je zrejmé „súd má za to, že žalobkyňa nepreukázala dostatočne naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dohody o vyporiadaní dedičstva“, teda nejde o zmätočnosť v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p., ktorou by bola žalobkyňi odňatá možnosť konať pred súdom.

Taktiež námietka žalobkyne, že ak sa odvolací súd domnieval, že nie je daný naliehavý právny záujem a pre tento nedostatok nie je možné vec meritórne prejednať a rozhodnúť, bol povinný uznesením vyzvať Žalobkyňu, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnila alebo opravila, k takejto námietke však dovolací súd môže prihliadnuť len za podmienky prípustnosti dovolania; nejde ale o postup, ktorým by bola žalobkyňi odňatá možnosť konať pred súdom.

Nakoľko prípustnosť dovolania žalobkyne nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O. s. p., ani z § 237 O. s. p., odmietol Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie v súlade s ustanovením § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti a námietok dovolateľky.»

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol rozsiahle dôvody, pre ktoré dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu odmietol. V každom prípade tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda najvyšší súd v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľky „nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva“. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu

svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2010